

З ЛИСТІВ ЗІРКИ ГРЕНДЖІ-ДОНСЬКОЇ ДО МИКОЛИ ВЕГЕША

№1

2 липня 1992

Дорогий Пане Миколо!

Не мала дотепер нагоди подякувати Вам за всі ті гарні статті, які Ви написали дотепер про батька. Вдячна Вам, як і всім іншим Вашим землякам, що стараєтеся популяризувати ім'я батька.

Ваша стаття «Учень Тараса Шевченка» мені дуже сподобалася і я її вислала була до канадської газети. Я рада, що вони її помістили. Тут залучую копію, щоб Ви мали у своєму архіві.

В цій статті Ви згадуєте про статтю батька з 1922 року «А что хотят они?» Якщо маєте її, то прошу Вас, зробіть мені копію і пришліть, а якщо це неможливо, то перепишіть статтю для мене. Буду Вам дуже вдячною. Це є одна із статей, яку я до сьогодні ще не роздобула для архіву. Хотіла б її подати в XIII-му томі. Там же подам і Вашу статтю «Учень...» Цей запланований (позачергово!) том вийде не раніше кінцем слідуючого року, аж тоді, як повернуся із Закарпаття. Скорше не маю можливості його видати.

З вдячності за Ваше ласкаве і щире ставлення до пам'яті батька, висилаю Вам його твори, які ще в мене є. На жаль, томів 2, 3, 6 і 7 вже не маю, бо розпродані, але інші вишлю. Будуть їхати морською поштою, то вони зайдуть до Вас певно десь кінцем року. Прошу, дайте знати, як їх одержите.

Тішуся наперед, що на другий рік, як поїду з візитом на Закарпаття, зможу і з Вами познайомитися особисто і подякувати Вам ще раз за все.

Сердечно Вас вітаю і бажаю дальших успіхів у Вашій праці.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№2

31 серпня 1992

Дорогий Пане Миколо!

Ваш лист із 17-го серпня прийшов до мене два дні тому, разом із газетами, які Ви долучили. Щиро дякую, що написали. Дотепер я від Вас не одержала ніякого листа. З моїм листом з дня 2-го липня я вислала Вам копію Вашої статті «Учень Тараса Шевченка», яка появилася в канадській газеті, але не маю відомости від Вас, чи Ви її одержали. В тому ж листі я висловила Вам свою щиросердечну подяку за Ваші гарні статті, які Ви дотепер написали про батька, а тут, тепер, ще раз висловлюю Вам подяку за них.

З Вашою статтею про батька «Галичани на Закарпатті» я обзнайомлена і вже підготувала її до друку в 13-ий том. Однак мушу Вам сказати, що видання того тому дещо затримається, бо в мене вже всі мої фінанси вичерпалися, і я не змогла б заплатити в цей час за друк. Мушу зачекати, поки звідкись роздобуду гроші. Зараз стараюся зібрати якісь гроші на дорогу на Закарпаття на другий рік, тому мушу зачекати з виданням наступного тому.

Не знаю, чи Вам відомо, що цю Вашу статтю передрукували і в газеті «Україна і світ», яка виходить в Торонті (день появи 26.11.1992, ч.8, ст.8). Думаю, що це газета, а не журнал, але напевно не знаю, бо з цим виданням не обізнана.

Якщо для Вашої дисертації друк у журналі допоможе, то я можу цю статтю вислати до лондонського журналу «Визвольний шлях» і до «Літопису Бойківщини» (виходить раз у 6 місяців,). Є ще тут журнал «Сучасність», який вже «одною ногою» є в Україні і з ним не маю ніяких зв'язків. Можу спробувати вислати і до журналу «Самостійна Україна» (Торонто/Чикаго), однак і там зв'язків не маю (а зв'язки, очевидно, важні, бо скорше можуть помістити...). Ніякого запевнення Вам не можу дати, що Вашу статтю помістять, але якщо появиться, то зараз Вас повідомлю. В найгіршому випадку прийдеться Вам зачекати, поки вона появиться в 13-му томі, що буде щойно десь за два роки.

В листі з 2-го липня я згадувала, що вишлю Вам вневдовзі видання батька. До цього часу я ще їх не вислала. З огляду на те, що пересилка книжок дешевша, як висилати їх на одну адресу, я тепер почала їх висилати на адресу моєї родини, яка їх буде зберігати, поки я приїду на другий рік. Тоді я Вам особисто передам цілу серію книжок. Це мені заощадить багато грошей, тому надіюся, що не будете мати нічого проти того, як одержите книжки з таким спізненням.

Ще раз дякую, що написали до мене. Сердечно Вас вітаю і прошу, напишіть знову колись.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№3

3 жовтня 1992

Дорогий Пане Миколо!

Дякую Вам за листа з 14-го серпня. Дістала його кілька днів тому. Тішуся, що написали. Бачу однак з Вашого листа, що Ви ще не одержали мого листа з 31-го серпня. Та він в дорозі, колись «дочимчикує» до Вас. Я на правду вдячна Вам, що так багато часу і праці присвячуєте моєму батькові. Як Ваша брошура про батька появиться, то відложіть для мене один примірник. Я надіюся, що заки приїду на другий рік, то вона побачить світ, і тоді зможу її від Вас дістати.

Щиро вдячна Вам за Ваші старання дістати для мене статтю батька «А что хотят они?» Якщо Музей має ксероксову машину (машину до копіювання, то зробіть мені так копію. Мені не хочеться Вас просити тратити багато часу з переписуванням статті рукою чи машинкою. Музей газету Вам напевно не дасть, але може він сам зможе зробити фотокопію. Я радо заплачу за фотографування статті.

Як згадала в листі з 31-го серпня (простіть, що повторюю те саме, але це на випадок, якби Ви того листа не одержали), Вашу статтю «Галичани на Закарпатті» я подам у 13-му томі, як прийде час. Також вислала її до журналу в Лондон і вже маю від них відповідь, що в котромусь числі її помістять. Як появиться, то вишлю Вам фотокопію. До інших журналів тоді вже не буду звертатися.

Що торкається 13-го тому, то я також переконалася, що таки треба буде його видати, бо матеріяли вже назбиралися. Не тільки матеріяли про батька, але ще і його твори (от, наприклад, і стаття, яку Ви пришлете), та цінні додатки до бібліографії, які вже не попали до 12-го тому. Хто знає, чи ще не назбираю матеріялів і на 14-ий том – а збирати буду завжди, бо я певна, що ще багато матеріялів можна б знайти.

Згадала я в своєму останньому листі до Вас і про те, що віднайшла дешевший спосіб висилання книжок до Закарпаття, але їх висилати треба на одну адресу. Тому я рішила висилати книжки потрохи до своєї родини. Одна посилка вже є в дорозі. З тої посилки зможете одержати серію книжок батька, але прийдеться Вам поїхати до мого стрийка Івана у Виноградів, бо книжки посилаю до нього. Я його повідомлю про те, що одну серію (томи 1, 4, 5, 8, 9, 10, 11 і 12 – на жаль, решта томів не маю, бо розпродані) може передати Вам як мій дарунок. Його адреса: Іван Гренджа, 295540, м. Виноградів, Ломоносова 9. Думаю, що посилка повинна прийти до нього десь у грудні або в січні, а може й скорше. Так виглядає, що пакунки їдуть морем біля 3-4 місяці, а я вислала його в серпні.

Дайте знати, чи одержали мої листи. Сердечно Вас вітаю і прошу, при нагоді вітайте від мене і мистця Михайла Беленя. Тішуся вже наперед, що всіх Вас зможу особисто пізнати на другий рік.

Щиро Ваша

№4

14 жовтня 1992

Дорогий Пане Миколо!

Ваш лист (рекомандо) з 1-го квітня добрався до мене кілька днів тому. Видно, чи посилати рекомандо чи звичайною летунською поштою все одно: він або прийде за 13-18 днів, або за кілька місяців. Лист від Анталовського, наприклад, прибув також недавно, а писаний перед Великоднем! Людину просто аж жах бере. Невже ніколи ситуація не зміниться?!

Дякую, що подали список своїх публікацій. Перевіривши їх, бачу, що в більшості вони в мене є. Не маю тільки «Бути пам'ятнику поету» (замітка), Рад. Верх., 8 лютого, 92 та «Наш край назавжди залишиться українським», Наука і суспільство, ч.12, 1991.

Я Вам щиро вдячна, що Ви стараєтеся поміщувати Ваші статті про батька і в українських виданнях поза Закарпаттям. Мені дуже хотілося б, щоб про нього знали по цілій Україні. Я певна, що Ваша книжка «А.Волошин і К.У.» в цьому багато допоможе. Дякую Вам наперед за примірник. Якщо книжка не появиться цього року, то не висилайте мені поштою, бо на другий рік десь у серпні/вересні буду на Закарпатті. Тоді переберу від Вас.

При нагоді напишіть мені, чи Ви споріднені з родиною Вегешів у Міжгір'ї? Сестра моєї нерідної мами Анця була заміж за Вегешом. Його не пам'ятаю, вона в 1930-их роках, коли я її зазнала, вже була вдовою, пам'ятаю тільки її двох (тоді ще малих) дітей – Петра та Марійку. Може ми є собі далека рідня?

Як я Вам згадувала в попередньому листі, з книжок, які висилаю тепер до стрийка, у Виноградів, зможете собі взяти одну серію. Про це вже я стрийкові написала і подала йому Вашу адресу у Синевирі, щоб Вас повідомив, що вже книжки у нього. Пересилка книжок в цей спосіб для мене дешевша. Прошу, зголосіться до нього і заберіть книжки. Він їх Вам висилати не буде бо вже старенький, і я не хочу його тим турбувати. Книжки однак ще все в дорозі – думаю, що ранше як в грудні вони туди не зайдуть.

Сердечно Вас вітаю і бажаю всього добра. Пишіть знову, як зможете і час дозволить.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№5

15 грудня 1992

Дорогий Пане Миколо!

Ваш лист прибув до мене тиждень тому, їхав всього 10 днів – це добре, може нарешті та пошта вже буде рухатися краще. Дякую за нову адресу.

Вашу статтю у «Визвольному шляху» я ще не бачила. Як появиться, то вишлю Вам обов'язково копію. Нижче подаю Вам адресу редакції. Недавно довідалася, що редакція думає перенести журнал на Україну – куди і коли, мені невідомо.

Дякую Вам за збірник пам'яті Панькевича. Поки що його не одержала, але буду дуже рада бачити його. Буду вдячна Вам і за дальші Ваші видання. З цікавістю буду чекати на Вашу доповідь про батька. Вона зможе увійти з часом і до 13-го тому. Матеріялів для того тому вже маю багато, тепер треба тільки гроші зібрати, щоб його видати...

П.Федака вже мені написав про те, що я стала почесним членом обласного т-ва «Просвіти». Це, очевидно, велика честь для мене і я йому і Раді Т-ва вдячна, що так мене відзначили.

В попередньому листі я згадувала Вам, що висилаю книжки батька до свого стрийка в Виноградів. Чую, що вже деякі книжки до нього добралися, тому можете з ним сконтактуватися і перебрати серію книжок. Я його про те вже повідомила. Тільки прошу до нього заїхати і забрати книжки, бо він – старша людина і я не хочу його турбувати ношенням чи пересилкою книжок. Одержите томи 1, 4, 5, 8, 9, 10, 11 і 12. Решта томів вже розпродані, тому не могла їх вислати. Може з часом, як десь «зродяться» гроші в моїй кишені, то перевидам їх.

З нагоди свят Різдва Христового і Нового Року сердечно вітаю Вас і бажаю багато добра і найкращих успіхів у новому році. Буду Вам вдячна за дальші листи.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№6

28 липня 1993

Дорогий Пане Миколо

Дякую щиро за посилку газет та Вашої цінної книжки. Одержала все в порядку. Вітаю Вас щиро з виданням Вашої праці. Сердечно вітаю також і п. Задорожного. Дуже рада, що Ви опрацювали цю тему і так вже більше людей обзнайомиться з цією частиною нашої історії.

Надіюся, що як буду в Ужгороді, то зможу і з Вами зустрітись. Точно не знаю, в які дні там буду. Будемо мати всього дев'ять днів для побуту, то ж з часом нам буде дуже сучасно. На Закарпатті будемо в середині вересня, і затримаємося у стрийка Івана. А вже там побачимо, як буде можливо (і коли) розїжджати.

Сердечно Вас вітаю і тішуся на нашу зустріч.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№7

12 листопада 1993

Дорогий Пане Миколо!

Як бачите, «Визвольний шлях» в Лондоні нарешті видрукував Вашу статтю «Галичани на Закарпатті». Залучую тут Вам копію. Також залучую копію статті «Полковник М.Колодзінський-Гузар», яка напевно також Вашого авторства. Це певно Ви вислали до редакції безпосередньо. Тішуся, що помістили Вашу статтю про батька, я вже думала, що вони її десь згубили. Це якраз рік тому, що я їм вислала цей матеріал. Дайте знати, як одержите матеріали.

Хочу Вам тут подякувати, що Ви прибули до Міжгір'я, щоб мене зустрінути. Я дуже рада, що Ви це зробили, бо інакше напевно я не мала б була змоги з Вами зустрінутися. Мій одноденний побут в Ужгороді не дав мені змоги з ніким зустрінутися, крім Павла Федаки, якого «зловили» в замку. Часу в нас було дуже мало і я навіть не мала нагоди хоч телефонічно сконтактуватися з людьми, яких хотіла побачити. Та це частинно моя вина, бо я не подумала про те, щоб зарезервувати хоч 2-3 дні на побут в Ужгороді, але при умовах, в яких ми були, це було просто неможливо. Ми мали всього 8 1/2 днів, які могли провести на Закарпатті (решта днів зужили на дорогу туди й назад...) і так з тої «широкої» програми, яку я задумала, виконали всього може половину.

Але найважливіше, що вдалося мені показати Закарпаття синові, який ще ніколи там не був, і обзайомити його з родиною. Для мене зустріч з родиною була дуже глибоко емоційною і я ще довго після приїзду додому не могла до себе прийти. Якби так булотрохи більше тих «зелених» в банку, то я би їздила на Закарпаття кожного літа, а сяк... немає ради, можу побувати там тільки в думках...

Сердечно Вас вітаю і дякую Вам ще раз, що дали мені нагоду з Вами особисто заізнатися.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№8

12 листопада 1994

Дорогий Пане Миколо!

Вашого листа з 13-го жовтня одержала на днях. Глибоко вдячна Вам за гарну статтю, яку написали про батька. Вишлю її кудись і як появиться, то напевно вишлю Вам копію.

Тішуся, що й «Ужгородський університет» надрукує Вашу статтю про батька. Я Вам дуже зобов'язана за те, що так щиро пропагуєте ім'я батька всюди.

Приємно було мені познайомитися з Вами особисто минулого року. Я привезла з собою прекрасні спогади з Закарпаття тільки дуже жалію, що ми не могли побувати там довше. Дев'ять днів закороткий час на те, щоб привітатися з рідною землею після 54-ох років... Та, може Бог допоможе і зможу знову в котромусь році поїхати, може тим разом вже на довший час.

Сердечно Вас вітаю і бажаю дальших добрих успіхів у Вашій праці, і ще раз спасибі Вам за все.

Ваша Зірка Гренджа-Донська

№9

грудень, 1994

Дорогий Пане Миколо!

Сердечно вітаю Вас зі святами Різдва Христового і бажаю Вам всього найкращого в Новому Році.

Залучую тут п'ять фотографій для Вас з нашої поїздки минулого року. Дуже довго «родилися» ці фотографії, але я щаслива, що нарешті вони є.

Дякую Вам ще раз за Вашу гарну статтю, яку Ви написали про батька. Я вислала її до Києва до «Літературної України» та до газети в Детройт, США. Відомостей ще не маю, чи помістили і коли. Обов'язково вишлю Вам копії, як появляться друком.

Вітаю Вас щиро, Ваша Зірка Гренджа-Донська

№10

30 січня 1996

Дорогий Пане Миколо!

Ваш лист з 1-го грудня 1994 року попав мені в руки сьогодні. Десь він був закинувся між газетами і я щойно сьогодні усвідомила собі, що я на нього Вам не відписала. Дуже прошу Вашого вибачення.

Всі чотири газети, про які згадуєте в листі, які помістили Ваші статті про батька з приводу 20-ої річниці смерті батька, я одержала. Сердечно Вам дякую за них і спеціально вдячна Вам, що потрудилися їх написати.

Надіюся, що конференція, про яку згадуєте в листі, пройшла в грудні 1994 року добре. Якщо в міжчасі появилися якісь друковані матеріали, то я дуже прошу Вас подати мені дані (видання, назва, місце, час, сторінки і т.д.), щоб я могла все це завести в бібліографію, щоб її доповнити. Не знаю, чи ці доповнення зможу ще якось видати, але зібрати все докупи мушу. Що з ними зроблю далі, то буде видно. Зібралось вже в мене досить багато додаткових матеріалів про батька (включно з Вашими чотирьма статтями, які Ви мені прислали) і я хотіла б зробити з них збірник, – цих матеріалів вже вистарчило б і на 13-ий і на 14-ий том. Чи я це все видам, то інша справа, бо грошей в мене вже немає, але зроблю з них хоч кілька фотокопій і передам родині в архів.

Я до сьогодні не знаю, чи Ви одержали тих п'ять фотографій з нашої поїздки, які я Вам вислала з різдвяною карткою в грудні 1994 року. Дайте, прошу, знати. Було б мені дуже жаль, якби вони пропали. Деякі люди, яким порозсилала поштою, їх не дістали, інші дістали.

Дуже хотіла б приїхати на Закарпаття ще раз, може на другий рік, щоб разом з родиною відзначити 100-річчя батька. Ще не знаю, чи ці пляни здійсняться. Багато залежить від сина Марка, який дуже в'язаний своєю працею і йому тяжко ще сказати, як уложаться його справи. Я не думаю, що сама поїду, бо моє здоров'я з року на рік гіршає і боюся на таку довгу і тяжку дорогу вибиратися. Та побачимо, як вийде. Протягом цього року напевно все виясниться.

Ще раз сердечно Вам вдячна за Ваші старання пропагувати ім'я батька і за всю Вашу працю для нашого Закарпаття. Нехай Господь допомагає Вам і надалі.

Щиро вітаю Вас, Ваша Зірка Гренджа-Донська.

№11

10 травня 1996

Дорогий Пане Миколо!

Ваш пакунок з матеріалами датований 20-го лютого я дістала і сердечно дякую Вам за них. Простіть, що щойно тепер відписую Вам, але і хвороба і праця з писанками перед Великоднем затримали мене і моя кореспонденція на тому дуже потерпіла.

Дістала все в порядку, що Ви вислали: і газети, і «У вінок шани...», і «Тези доповідей...» і програму першої наукової конференції, як теж і брошурку В.Турияниці «Міфи...». Прошу передати йому мою щирю подяку за все. Всі ці матеріали використаю в наступних томах творів батька, які думаю зібрати (це 13-ий, і 14-и- том, а може прийдеться підготувати й 15-ий...). Правда, з виданням буду мусіти зачекати, бо вже фінансів на це в мене немає, але зате зберу все докупи, щоб не валялося все окремо. Дуже-дуже вдячна Вам всім при університеті, що провадите дослід у зв'язку з батьком і друкуєте про нього.

Хочу надіятися, що вдасться мені приїхати на Закарпаття на другий рік, але це поки що тільки надії... Не знаю, чи моє здоров'я дозволить мені їхати, може тільки син поїде, може... не знаю, ще побачимо.

Сердечно Вас вітаю і бажаю дальших добрих успіхів у Вашій праці.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№12

23 червня 1997

Шановний Пане Миколо!

Простіть, що так довго не відзивалася, але я тяжко перехворіла свою простуду, яку набрала під час побуту на Закарпатті. Приємно було з Вами знову бачитися. Мені тільки жаль, що ми не мали змоги з собою поговорити довше.

Я згадувала Вам, що Ваша стаття появилася в одній з наших газет тут. То ж посилаю її Вам тут у фотокопії. Як бачите, вона появилася в нашій «Америці» ще в лютому. У зв'язку з батьковим 100-річчям я вибрала кілька статей з архіву різних авторів Закарпаття, щоб порозсилати до газет нашої діаспори, і між ними я підбрала і цю Вашу статтю «Кривава казка». Хотілося мені бачити згадки про батька і на заході, а тому, що знаю, що ніхто не догадається тут написати щось про нього, то я рішила сама порозсилати статті. Зробила це ще в грудні та початком січня. Я знаю, що Ви її написали не в 100-річчя батька, а багато раніше, але текстом вона мені підходила, то, з Вашим додатковим дозволом, я її використала. Вона дуже гарно написана і я Вам дякую за неї.

Ми щасливо вернулися додому, хоч, як я згадала вище, після приїзду я пролежала добрих два тижні. Рентген легенів показав, що я набралася запалення бронхів, що мене мучило досить довго.

Після відїзду із Закарпаття ми ще вступили до Братислави, де 4-го травня також відбулося святкування завдяки послові Павличкові. Та про це Ви певно вже читали в пресі. Я безмежно вдячна нашому послові, що постарався про новий прекрасний пам'ятник на могилу батька. Як дістану копії фотографій від Марка, які зробив під час нашого побуту, то вишлю і Вам кілька.

Сердечно Вас вітаю і бажаю Вам всього добра і дальших добрих успіхів у Вашій праці.

Щиро Ваша Зірка Гренджа-Донська

№13

8 серпня 2000

Дорогий Пане Миколо!

Вашу посилку – книжку і Вашу карточку – дістала і щиро-сердечно дякую Вам за неї. Була дуже приємно заскочена, бо не сподівалася побачити нову книжку про батька. Дякую Вам з глибини серця за Ваші турботи і старання обзайомити все більше й більше наш народ з батьком. Я рада і щиро задоволена, що могла Вам дати матеріяли в дванадцятитомнику для досліджування життя і творчості людини, яка дала так багато з себе для свого народу.

Прошу передати мою глибоку поляку і співавторові книжки, п.Горватові – на жаль, його адреси не маю.

З великою приємністю читала Вашу карточку про Ваші професійні досягнення, – докторат і звання професора. Сердечно гратулюю Вам і бажаю Вам ще й дальших успіхів у Вашій праці.

За мою спізнену відповідь прошу Вашого вибачення. В мене було багато проблем в цих останніх місяцях, включно з хворобами, пораненням руки та операцією ока, не говорячи вже про ревматизм, який мене стало дуже мучить. Як кажуть «старість – не радість» і в цьому є багато правди.

Надіюся, що цей лист щасливо допливе до Вас. Не подали Ви мені свій індекс в адресі, то я вжила індекс двоюрідного брата Володі Гренджі, який також живе в Ужгороді. Може і Ви маєте той самий індекс.

Щиро Вам дякую ще раз за все, що робите для батька. Нехай Господь дасть Вам сили, охоти і бажання і даліше робити цю працю.

Зі щирим привітом Ваша вдячна Зірка Гренджа-Донська

№14

26 лютого 2001

Дорогий Пане Докторе!

Сердечно вдячна Вам за Вашу милу картку, яку Ви мені прислали і за газету з Вашою статтею про мене. Направду, було мені дуже приємно дістати вістку від Вас. Простіть, що зі спізненням відписую Вам, але я маю проблему зі здоров'ям і так багато годин в день проходить так, що не в силі нічого зробити. В мене тяжкий артрит (рід ревматизму) імені тільки тоді легше, як лежу і вигріваю свої кости... Нажаль, на це немає ніякого ліку і так мушу з тим жити. Правда, є дні, коли мені легше, особливо літом, але тепер, в зимі, коли тяжкі морози в нас, то дійсно життя робиться немиле.

Дуже дякую Вам за таку гарну велику статтю, яку Ви написали про мене. Дуже подрібно Ви написали і я була зворушена усім, що Ви написали і тим, що газета «СЗ» присвятила мені аж більше половини сторінки. Прошу Вас тільки виправити одну річ у тексті (це так, на майбутнє): Гімназійну матуру я склала не в Будапешті в 1939 році, а в Хусті, вже за мадярської окупації, і 13 днів після матури мене мама забрала з собою до Будапешту. Там я прожила з родиною до грудня 1944 року, коли разом з мамою поїхали на захід, бо советський фронт зближався до Будапешту. Ще одну річ прошу виправити: В Міннеаполісі я не закінчила курси внутрішньої декорації, а тільки відвідала кілька семестрів, бо із-за фінансових труднощів мусіла ці студії перервати. Як прийдеться колись Вам знову щось про мене згадати, то прошу ці дві речі виправити – інакше все дуже гарно і правильно написане.

Я часто згадую свої дві подорожі додому і мені завжди сльози пхаються в очі... Мені дуже бракує моя родина, і як почну думати про те, що я пройшла за тих кілька тижнів в 1993 році і в 1997 році, то на правду серце стискається дуже. На жаль, ще раз їхати мені додому було б дуже тяжко, бо з року в рік мій артрит мене більше болить і так тяжко ходити, тяжко рухатися, – то немає сенсу мені кудись «рипатися»...

Повірте мені, що я з страхом думаю про свої роки (була б ніколи не думала, що доживу до цього віку), бо маю ще так багато дечого зробити, а дні летять одні за одним дуже скоро і я не встигаю. І це мене найбільше турбує. Якщо не зможу всього докінчити, то певно буду дуже неспокійно лежати в своїй труні...

Ще раз дякую Вам за Ваші добрі побажання, за те, що і Ви стараєтеся своєю працею повернути ім'я батька нашому народові і за те, що Ви його так шануєте як і я. Нехай Господь дасть Вам ще багато років прожити у здоров'ї і досягнути ще більших успіхів у праці.

Сердечно Вас вітаю, Ваша Зірка Гренджа-Донська